

Ю. П. КРАЩЕНКО

Полтавський державний педагогічний університет
імені В.Г. Короленка, м. Полтава

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Ключові слова: студентська громада, студентське самоврядування, орган студентського самоврядування, система студентського самоврядування.

Українська держава, ставши на шлях поступу до європейських цінностей, приєднавшись до Болонського процесу, демократизуючи вищу школу, задекларувала сприяння та підтримку студентського самоврядування. У ньому вбачають один із шляхів розбудови громадянського суспільства.

Студентське самоврядування як явище і процес зародилося водночас з появою перших університетів середньовічної Європи. Як поняття «студентське самоврядування» з'явилося пізніше, але спершу цей феномен оформився інституційно [5, с. 8].

Елементи студентського самоврядування в Російській імперії (до складу якої входила більша частина України) виникли з появою перших вищих навчальних закладів і розвивалися в участі студентів у демократичному русі, боротьбі за автономію університетів та захисті прав студентів у період навчання [3, с. 77].

Після національно-демократичної революції 1917 року учнівське і студентське самоврядування в Україні розвивалось завдяки теоретико-практичним розробкам С. Шацького, Н. Крупської, В. Коротова, С. Черніка та ін. [4, с. 211]. Безпрецедентно ефективною була система самоврядування у закладах, очолюваних А. Макаренком – колонії імені М. Горького та комуні імені Ф. Дзержинського. Видатний педагог називав колектив соціальним організмом, що володіє органами управління і координації, які уповноважені, передусім, представляти інтереси колективу і суспільства. «Такий порядок визначався принципом взаємопов'язаних повноважень, який діяв у рамках єдиного колективу вихователів і вихованців, будучи одним з шляхів здійснення керівництва за допомогою органів самоврядування колективу» — зазначають Л. Гордін і А. Фролов [7, с. 334]. Слід зазначити, що тогочасна офіційна радянська педагогіка критикувала систему самоврядування А. Макаренка.

На думку І. Карпової, з утвердженням командно-адміністративної системи в СРСР функції студентського самоврядування обмежились виховною діяльністю, а у період так званої «відлиги», незважаючи на демократизацію суспільно-політичного життя, нові форми студентської самодіяльності так і не змогли утвердитися. Разом з тим, у кінці 80-х років ХХ століття педагогічна думка актуалізує значущість студентського самоврядування у вищій школі [1; 11].

Демократизація системи вищої освіти, з набуттям незалежності Україною, каталізувала пошук нових шляхів, форм та способів організації студентського самоврядування. Метою даного дослідження є висвітлення та узагальнення особливостей організації системи студентського самоврядування у середовищі вищої школи на основі аналізу матеріалу, що зібраний безпосередньо в органах студентського самоврядування провідних вишів країни.

У дослідженнях учених Л. Божович, Л. Буєва, І. Беха, М. Гриньової, О. Дубасенюк, І. Зязюна, З. Зикова, А. Капської, В. Караковського, М. Красовицького, Т. Кири-

ленко, В. Семиченко, Т. Степури розглядаються організаційні аспекти самоврядування студентів, проблеми їхньої соціальної зрілості та самореалізації, становлення студентів як суб'єктів життєтворчості, виховання гуманістичних цінностей, виховання здатності до свідомої саморегуляції.

Дослідники Т. Баландіна, Т. Бондар, М. Гриньова, В. Овчинников, Н. Помелова, К. Потопа, І. Тімерманіс, В. Яхно розглядають студентське самоврядування як соціальний феномен, що має значний виховний потенціал [2; 8]. Становлення майбутніх фахівців у студентському самоврядуванні, виховання їх особистісних якостей у самоврядному середовищі розглядають В. Певзнер, Л. Шигапова, О. Колмогорова, Г. Гарбузова та інші.

Проте, студентське самоврядування як цілісне явище і процес в освітньо-виховному середовищі вищої школи залишається фрагментарно вивченим до цього часу.

Г. Троцько визначає студентське самоврядування як форму організації управління студентами різноманітною життєдіяльністю свого колективу на принципах свободи, рівноправності, безпосередньої участі в керівництві його справами [10, с. 296].

Студентське самоврядування, на думку Л. Жалдак (що посилається на дослідження О. Чернишова), — це складне соціально-педагогічне явище, яке в центр навчально-виховного процесу ставить особистість студента; участь студентів в управлінні, керівництві справами свого колективу [4, с. 211]; це процес правління та регулювання всієї різноманітності видів діяльності студента, який навчається у вищому навчальному закладі [3, с. 79].

Студентське самоврядування репрезентує не лише студентську громаду свого вищого навчального закладу, а й покликане ефективно діяти у багатовекторному форматі: від захисту прав студентів до раціональної організації їх дозвілля. Інститут студентського самоврядування є одним із каталізуючих засад розбудови громадянського суспільства, виховання громадянина України ХХІ століття [6, с. 48].

Студентська громада обирає своїх лідерів: від старости групи, курсу, потоку до факультету, інституту, всього вишу чи, навіть, регіонального і загальнонаціонального об'єднань органів студентського самоврядування. Особи, яким довірено бути чільниками, мають здійснювати свою діяльність на основі принципів чесності і порядності, періодичної звітності про виконану роботу, демократичності і колегіальності. Однією з сутнісних ознак студентського самоврядування є періодична виборність його керівників. Ці позиції стали ключовими у міркуваннях про організацію системи студентського самоврядування.

Ми дотримуємося думки Г. Троцько, яка вважає, що система студентського самоврядування передбачає дотримання певних вимог: виборність на всіх рівнях, періодична звітність лідерів, виконання рішень вищих органів членами організації або її окремих груп; забезпечення права меншості на відстоювання своєї позиції; відкритість прийнятих рішень, реальна гласність; забезпеченість студентського активу реальними правами й обов'язками [10, с. 299].

Ми розглядаємо студентське самоврядування як системне утворення передусім тому, що воно охоплює багато сфер життєдіяльності студентської громади вишу та включає усі його структурно-організаційні рівні: групу, факультет, вищий навчальний заклад.

Поняття «система студентського самоврядування» не зустрічається у чинній редакції Закону України «Про вищу освіту» від 17 січня 2002 року, «Примірному поло-

женні про студентське самоврядування у вищих навчальних закладах», затвердженому наказом Міністерства освіти і науки України № 1010 від 15 лютого 2007 року, Проекті Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про вищу освіту» (щодо питань студентського самоврядування)», внесеного народними депутатами України М. Томенком і Є. Суслівим. До речі, останній прийнятий у першому читанні Верховною Радою України 2 червня 2009 року («за» проголосувало 326 народних депутатів із 438 зареєстрованих) [9]. Даним законопроектом пропонується розширити повноваження та функції органів студентського самоврядування. Зокрема, встановити квоту представництва студентів у колегіальних органах вищих навчальних закладів, уточнити питання щодо утворення та функціонування органів студентського самоврядування, конкретизувати сфери, форми та напрями їх діяльності. Акт має на меті законодавчо закріпити правовий, організаційний та фінансовий механізм участі студентів і аспірантів у житті вищих навчальних закладів та їхніх структурних підрозділів. У правове поле України вводиться широко вживане у світовій практиці поняття «академічної громади» – цілісної спільноти, котра включає як науково-педагогічних та інших найманих працівників відповідного вищого навчального закладу, його підрозділу, так і студентів та аспірантів, які здобувають у ньому вищу та післядипломну освіту. Встановлюється необхідний мінімум законодавчих вимог до внутрішньої структури та порядку діяльності органів самоврядування студентів і аспірантів, форм та обсягу їхньої участі у справах академічної громади.

У положеннях про студентське самоврядування деяких вишів України (наприклад, Львівського національного університету імені І. Франка) відображено «систему студентського самоврядування», яка включає студентську громаду (студентів, аспірантів, слухачів університету), конференцію студентів і аспірантів університету, виконавчий орган студентського самоврядування вишу та його чільника, конференцію студентів факультету, виконавчий орган студентського самоврядування факультету та його керівника.

Аналіз частини 4 статті 38 Закону України «Про вищу освіту» дає можливість визначити, що первинним рівнем, на якому має здійснюватися студентське самоврядування, є студентська група, потім — факультет, гуртожиток та вищий навчальний заклад. Уважаємо, що головною структурною одиницею системи студентського самоврядування є академічна група. Студентське самоврядування на цьому рівні має свої особливості — обрання старости, профорга, культурга, ради групи тощо.

Система студентського самоврядування, на нашу думку, — охоплює органи студентського самоврядування академічних груп, курсів, факультетів, які ієрархічно підпорядковані органу (органам) студентського самоврядування на рівні вищого навчального закладу, і діє в інтересах студентської громади та сформована з числа її членів на основі виборності та періодичної звітності.

Розглянемо особливості організації системи студентського самоврядування на рівні вищого навчального закладу. Їх можна згрупувати за двома основними типами: I) орган студентського самоврядування і його чільник обираються конференцією студентів, на яку, в свою чергу, делеговані представники студентських громад факультетів вишу; II) орган студентського самоврядування і його чільник обираються безпосередньо усіма особами, котрі навчаються у виші на денній формі навчання (є, проте, навчальні заклади, у яких у студентському самоврядуванні беруть участь й студенти заочної форми навчання).

Загальноприйнятою вважається процедура таємного голосування в обранні голови органу студентського самоврядування на рівні вишу. Організація системи студент-

ського самоврядування здійснюється, в основному, за першим типом, хоча тенденції якнайширшого залучення студентської громади до управління власним навчальним закладом вказують на перспективність безпосередньої участі кожного студента у виборах органу студентського самоврядування на рівні вишу.

Особливості організації системи студентського самоврядування *Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка* такі: кожен із семи факультетів на загальних зборах студентів і аспірантів визначає склад студентської ради: голову (студентського декана), культорганізатора, профорга, голову наукового товариства, голову інформаційного сектору, фізорга та старосту гуртожитку. На конференцію студентів і аспірантів університету кожен факультет обирає додатково ще десять осіб із числа студентської громади. Отож, кожен факультет репрезентований сімнадцятьма особами на загальноуніверситетській конференції, яка обирає, в свою чергу, чільника студентської ради вишу. До складу студентської ради університету входять із кожного факультету студентські декани, профорги, культорги, голови інформаційних секторів, наукових товариств, фізорги та старости гуртожитків. Це дає можливість у загальноуніверситетському органі студентського самоврядування (студентській раді) формувати відповідні сектори: навчальний, культури і дозвілля, захисту прав студентів, інформаційний, соціально-побутовий. Автономно функціонує Студентське наукове товариство. Голови студентських рад факультетів (студентські декани), керівники секторів, голова, заступник та секретар студентської ради університету утворюють керівний орган студентської ради – президію.

У *Харківському національному університеті імені В. Каразіна* на рівні навчального закладу функціонують студентська рада університету, студентське наукове товариство, студентська рада гуртожитку, профком студентів, аспірантів і докторантів. Вищим органом самоврядування студентів університету є Конференція студентів університету, делегати на неї обираються на конференціях факультетів (інститутів). Кількість делегатів має бути пропорційною кількості студентів факультету (інституту). Загальна кількість делегатів має бути не менше 1% від кількості студентів університету. Конференція університету обирає голову студентської ради вишу, приймає та вносить зміни до Положення про органи студентського самоврядування університету. Вищим колегіальним представницьким органом самоврядування студентів Харківського національного університету імені В. Каразіна є Студентський Сенат. До його складу за посадами входять голова студентської ради, голова профспілкового комітету студентів, аспірантів і докторантів, голова студентського наукового товариства, голова студентської ради студмістечка; секретар Студентського Сенату університету. Така конструкція студентського самоврядування оптимізує взаємодію між органами студентського самоврядування на рівні вищого навчального закладу.

У *Національному університеті «Острозька академія»* функціонує молодіжна громадська організація «Братство спудеїв», яка виконує роль органу студентського самоврядування. Студентського профкому в університеті немає. Студентське наукове товариство та студентські ради гуртожитків не підпорядковані одне одному та «Братству спудеїв». Ці структури взаємодіють на партнерських умовах. Із кожної академічної групи має бути делегований один представник у колегії «Братства спудеїв». Обов'язковими членами колегії є голови студентських рад факультетів, чільник студентського самоврядування вишу, секретар, юрисконсульт, радник з економічних питань.

Поєднання молодіжної громадської організації з органом студентського самоврядування є також у *Полтавському університеті споживчої кооперації України*. Наявність банківського рахунку громадської організації дає можливість, у такому ви-

падку, органу студентського самоврядування виступати розробником грантів, а відтак — отримувати відповідні фінансові ресурси для їх реалізації.

У Сумському державному університеті функціонують такі органи студентського самоврядування на вищівському рівні: студентська конференція, виборча комісія, спостережна рада, студентський ректорат. Квота групи на студентській конференції – 2 особи. Конференція затверджує звіт та персональний склад виборчої комісії та спостережної ради, обирає голову студентського ректорату. Прямим голосуванням обираються студентські декани факультетів. Голосування таємне, необхідна явка на вибори – 30% від загальної кількості студентів факультету денної форми навчання. В університеті діє спостережна рада. До її складу входить по 2 представника від кожного факультету. Спостережна рада узагальнює роботу всіх органів студентського самоврядування. За бездіяльність чи порушення спостережна рада може звільнити з посади представників виконавчих органів студентського самоврядування та клопотати про звільнення студентського ректора, скликаючи позачергову студентську конференцію. Отож, студентське самоврядування Сумського державного університету має структуру, в якій є саморегуляційні функції – спостережну раду. Вочевидь, такий досвід потребує більш детального вивчення та ширшого впровадження у практику організації системи студентського самоврядування.

Студентське самоврядування Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка включає, окрім конференції студентів, студентську раду та профспілковий комітет студентів. Студентська рада університету і профспілкова організація функціонують автономно, але співпрацюють для вирішення проблем студентства. У структурі студентської ради є навчально-науковий відділ, який виконує роль наукового товариства. Соціально-побутовий відділ співпрацює з студентською радою гуртожитків для вирішення проблем поселення, умов проживання тощо. Вищим керівним органом студентського самоврядування є конференція студентів, яка скликається президією студентської ради один раз на рік і обирає чільника студентського самоврядування. До конференції входять по одному делегованому представнику від академічної групи, а також члени студентської ради вишу. Цікавою особливістю організації студентського самоврядування на рівні вищого навчального закладу є те, що голова студентської ради не пізніше як 15-денний строк після набуття повноважень формує склад студентської ради.

До першого типу організації системи студентського самоврядування відносимо Полтавський національний технічний університет імені Ю. Кондратюка. Кожна академічна група з першого до четвертого курсів уключно делегує на загальноуніверситетську конференцію (Студентське Віче) по одному представнику, що фіксується відповідним протоколом. Делегати Студентського Віче на факультетах утворюють студентські ради, де з-поміж своїх членів визначають чільника. Студентське Віче університету обирає голову студентського парламенту вишу. До складу парламенту входять голови студентських рад факультетів та гуртожитків (усього 15 осіб). Студентський парламент самостійно ділиться на сектори за напрямками діяльності.

Студентське самоврядування Запорізького національного технічного університету організовується за особливостями першого типу. За квотою, що залежить від кількості студентів, кожна група делегує представників на звітно-виборчі конференції факультету й університету. Студентська рада вишу складається з голів студентських рад факультетів (за посадами), її чільника та двох заступників, які обираються на загальноуніверситетській конференції. Рада працює за напрямками, які структуровані в комісії (культурно-масову, соціального захисту, оздоровлення студентів тощо). Їх

склад формується більш гнучко на розсуд голів комісій, яких, у свою чергу, призначає керівництво студентської ради вишу.

У Луганському національному університеті імені Т. Шевченка діють Асамблея студентського самоврядування, студентські деканати факультетів, студентське наукове товариство, профспілкова організація студентів, студентська рада гуртожитків. Найвищим органом студентського самоврядування є конференція студентів університету, на яку інститути, факультети та відокремлені структурні підрозділи вишу делегують своїх представників із розрахунку – 1 делегат від 30 студентів. Конференція обирає президента Асамблеї студентського самоврядування, визначає її організаційну структуру. У складі Асамблеї голови органів студентського самоврядування інститутів/факультетів утворюють Сенат.

Спроба зорганізувати вибори студентської ради *Полтавської державної аграрної академії* за другим типом організації системи студентського самоврядування здійснена у березня 2009 року. Тоді чільника органу студентського самоврядування мали змогу обирати усі студенти вишу денної форми навчання. Мета такого процесу — активізація студентської громади, популяризація студентської ради, виховання громадянської самосвідомості майбутніх фахівців. Хоча такі вибори технічно складно провести, але вони демократизують вплив на подальшу діяльність студентської ради. Тут зустрічаємось з іншим викликом — явка студентів для легітимності виборів. Наприклад, на виборах до студентської ради Полтавської державної аграрної академії балотувався один кандидат. Із більш ніж п'ятитисячної студентської громади вишу свої голоси за кандидата віддали 339 осіб, не підтримали жодного – 223. Решта студентів участі у волевиявленні не брала.

Вартим уваги є досвід проведення прямого таємного голосування з обрання голови студентської ради Інституту прикладного системного аналізу Національного університету «Київський політехнічний інститут», коли для легітимності виборів має проголосувати 50% + 1 студент. Як засвідчує трьохрічна практика такого виборчого процесу, явка студентів складає 55-75%.

У опитуванні лідерів органів студентського самоврядування, проведеному під час всеукраїнських заходів науково-практичного формату в м. Острозі (7-9 березня 2009 р.), м. Полтаві (24-26 квітня 2009 р.), м. Києві (19-20 травня та 16-17 червня 2009 р.), м. Запоріжжі (22-23 травня 2009 р.), м. Львові (29-31 травня 2009 р.), взяло участь 238 осіб. На питання «Який шлях обрання голови органу студентського самоврядування вишу Ви вважаєте більш доцільним і демократичним: на представницькій конференції студентів чи наданням можливості прямого голосування для кожного члена студентської громади?» 87,7% респондентів віддали перевагу прямому голосуванню кожним студентом, хоча тільки в 5% вишів така технологія виборів починає практикуватися.

Різницею між бажанням надати право голосу при організації системи студентського самоврядування кожному студенту зокремо, з одного боку, й можливістю це реалізувати практично, з іншого боку, студентські лідери пояснюють технічною складністю, недостатньою зацікавленістю, слабкою мотивацією, низьким рівнем сформованості лідерських якостей та мотивації студентів. 63,5% опитаних вважають, що обрання органу студентського самоврядування представницькою конференцією студентів цілком себе виправдовує, даючи можливість об'єктивно врахувати позиції та настрої студентства.

Хоча, як відмічає 53,8% респондентів, із розвитком інституту студентського самоврядування, зростанням його ролі та впливу в житті академічної громади вишу, актуалізується технологія виборів, де можливість обирати слід надавати кожному студентові.

Емпіричний аналіз дав можливість установити деякі особливості організації системи студентського самоврядування на рівні вишу. У більшості вищих навчальних закладів чільника студентського самоврядування обирають таємним голосуванням. Цей вибір здійснює представницька конференція студентів або усі члени студентської громади. Формується конференція по-різному: а) на неї делеговані представники кожної академічної групи; б) визначається квота представництва з кожного факультету (інституту) (наприклад, 1-5% чисельності студентської громади). Якщо чільника студентського самоврядування мають можливість обирати усі студенти вишу, то актуалізується проблема встановлення легітимності виборчого процесу. Тоді, на нашу думку, необхідно фіксувати межу явки студентів на вибори для оголошення їх такими, що відбулися.

У значній кількості провідних вишів України аспіранти залучені до роботи в органах студентського самоврядування і мають можливість бути обраними до їх керівного складу.

Субординація і взаємодія органів студентського самоврядування (студентських рад, студентських профспілок, студентських наукових товариств, студентських рад гуртожитків) відбувається у кожному навчальному закладі по-різному: в одних діють структури, що координують діяльність студентських самоврядних організацій; у інших — вони всі підпорядковані студентській раді чи, навпаки, студентському профкому; в третіх — вони конкурують між собою чи подекуди мають ворожі стосунки. На базі деяких органів студентського самоврядування діють однойменні молодіжні громадські організації, що дозволяє їм виступати суб'єктами грантодавчих відносин.

Таким чином, організація системи студентського самоврядування має здійснюватися на основі урахування суб'єктивної позиції студента у всіх сферах життєдіяльності вишу, динамічності — періодичної виборності та звітності, стимулюванні мотивації до участі у самоврядуванні, розширенні повноважень студентського самоврядування з ростом рівня організаційно-управлінської компетенції, активності і свідомості членів студентської громади.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Белозерцев Е.П.* Самоуправление в условиях педагогического института / Е. П. Белозерцев // Сов. педагогика. — 1989. — № 3. — С. 99 — 103.
2. *Бондар Т. І.* Тенденції розвитку студентського самоврядування в ситсемі вищої освіти США : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / Т. І. Бондар. — Кіровоград, 2009. — 20 с.
3. *Горчакова В. Г.* Предпосылки, противоречия и принципы развития студенческого самоуправления / В. Г. Горчакова // Пед. образование. — М., 1990. — Вып. 2. — С.77—82.
4. *Жалдак Л. М.* Відродження студентського самоврядування на рівні академічної групи у вищому аграрному закладі освіти / Л. М. Жалдак // Нові технології навчання: наук.-метод. зб. / Кол. авт. — К.: Наук.-метод. центр вищої освіти, 2004. — Вип. 36. — С.210—219.
5. *Загайтова Л. Я.* Студенческое самоуправление как основа расширения демократии в высшей школе: автореф. дис. на соиск. уч. степ. канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «Теория и история педагогики» / Л. Я. Загайтова. — М., 1989. — 17, [1] с.
6. *Кращенко Ю.* Владні структури і студентське самоврядування: від субординаційних відносин до соціально-партнерської взаємодії / Ю. Кращенко // Полтавський регіон: на пульсі держави: загально політ., навч., довід., інформ. вид. — № 2 (5), квіт.-черв. 2008. — Полтава: АСМІ. — С. 47—51.
7. *Макаренко А. С.* Педагогические сочинения: в 8 т. / АПН ССР; [редкол. М. И. Кондаков, В. М. Коротов, С. В. Михалков, В. С. Хелемендик]. — М. : Педагогика, 1983-1986. — Т. 1. / [сост. и автор коммент. : Л. Ю. Гордин, А. А. Фролов]. — 1983. — 365 с.
8. *Потопа К. Л.* Соціально-педагогічні умови організації студентського самоврядування у вищих навчальних закладах : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.05 «Соціальна педагогіка» / К. Л. Потопа. — К., 2006. — 20, [1] с.

9. Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про вищу освіту» (щодо питань студентського самоврядування) [Електронний ресурс] / М. Томенко, Є. Суслов / — Режим доступу: http://gska2.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?id=&pf3511=31170. — Заголовок з екрана. — Четвер, 4.06.2009, 10:50.

10. Троцько Г. В. Студентське самоврядування як засіб розвитку особистості / Г. В. Троцько // Педагогічна і психологічна науки в Україні : Збірник наукових праць до 15-річчя АПН України: у 5 т. / АПН України. — К. : Пед. думка, 2007. — Т.1 : Теорія та історія педагогіки. — С. 296—307.

11. Швецов А. Н. Студенческое самоуправление: опыт внедрения, проблемы и перспективы / А. Н. Швецов, Г. А. Лисовик // Проблемы высш. шк. — К., 1988. — Вып. 66. — С. 20—25.

Ю. П. Кращенко

Полтавский государственный педагогический университет имени В. Г. Короленко,
г. Полтава

ОСОБЕННОСТИ ОРГАНИЗАЦИИ СИСТЕМЫ СТУДЕНЧЕСКОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ

В статье отражен генезис студенческого самоуправления как неотъемлемой составляющей образовательно-воспитательной среды высшей школы. Раскрыта сущность понятия «система студенческого самоуправления». Очерчены механизмы и особенности её организации у вузах Украины.

Ключевые слова: студенческая община, студенческое самоуправление, орган студенческого самоуправления, система студенческого самоуправления.

Y. P. Krashenko

THE STRUCTURE OF STUDENT GOVERNMENT AND IT'S PECULARITIES

The article deals with the genesis of student government as integral part of higher education. The essence of concept “the system of student government” has been defined. The mechanisms and peculiarities of it's organization have been analyzed in higher educational establishments of Ukraine.

Key words: student community, student government, body of student government, the system of student government.

*Одержано 02. 06. 2009 р.
Рекомендовано до друку 23. 06. 2009 р.*